

## СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

lection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Ser.: Military and technical sciences. No. 1, pp. 125–136. [in Ukrainian].

13. U Kyivskomu instytuti Natsionalnoi hvardii Ukrainy vidbulasia dovhoochikuvana zustrich vypusknnykiv [The long-awaited meeting of graduates took place at the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine]. *Site of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*. Available at: <http://surl.li/eiyun> (Accessed 20 Jan. 2023) [in Ukrainian].

14. Shvets, D.V. (2016). *Pidhotovka maybutnikh ofitseriv MVS Ukrainy do ohorony i zabezpechennia hromadskoho*

poriadku v protsesi fakhovoi pidhotovky [Preparation of future officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for the protection and maintenance of public order in the process of professional training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

15. Yakovenko, Ye.S. (2016). *Formuvannia profesiynykh umin u maybutnikh ofitseriv pidrozdiliv spetsialnoho pryznachennia Natsionalnoi hvardii Ukrainy* [Formation of professional skills of future officers of special purpose units of the National Guard of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Hlukhiv, 21 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.01.2023

УДК 37.091.12:005.336.2:373.2.011.3-051(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273127>

**Тамара Бондар**, доктор педагогічних наук, професор,  
завідувач кафедри педагогіки дошкільної,  
початкової освіти та освітнього менеджменту  
Мукачівського державного університету  
**Олена Пинзеник**, кандидат педагогічних наук, доцент,  
доцент кафедри педагогіки дошкільної,  
початкової освіти та освітнього менеджменту  
Мукачівського державного університету

## СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається і уточнюється сутність та зміст понять “компетентність”, “професійна компетентність”, “фахова компетентність”, “професійна готовність” до педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, шляхи її удосконалення. Подано результати дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутнього педагога, уточнено поняття фахової компетентності та окреслені результати удосконалення її змісту відповідно до стандартів освіти шляхом оновлення компонентів освітньо-професійної програми підготовки магістрів дошкільної освіти.

**Ключові слова:** “компетентність”; “професійна компетентність”; “фахова компетентність”; “інклюзивна компетентність”; “професійна готовність”.

**Лім. 12.**

**Tamara Bondar**, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,  
Head of the Pedagogy for Preschool,  
Primary Education and Educational Management Department,  
Mukachevo State University  
**Olena Pynzenyk**, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,  
Associate Professor of the Pedagogy for Preschool,  
Primary Education and Educational Management Department,  
Mukachevo State University

## MODERN APPROACHES TO THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article has considered and clarified the essence and content of the concepts “competence”, “professional competence”, “special competence”, “inclusive competence”, “professional readiness” for pedagogical activity of an educator of preschool educational institution and ways of its improvement. The results of the research on the problem of forming the professional competence of a future educator have been presented; the concept of professional competence has been clarified and presented the results of improving its content in accordance with educational standards by updating the components of the educational and professional program of training graduates of Master's degree in preschool education.

The process of professional training of a future educator requires the creation of new models of professional readiness, which involves gaining experience in the use of effective methods, means and forms of organizing educational activities of children of early and preschool age based on updating the content of education in accordance with state educational standards.

*The purpose of the article has been to analyze and clarify scientific and theoretical approaches to the interpretation of the concept of professional competence of a future educator; to clarify the concept of professional competence and to define modern approaches to its formation.*

*The study of the problem of forming the professional competence of a modern preschool educator has led to the conclusion that it has been substantiated that it is a set of skills to study and implement in the educational activities of preschool educational institutions the technologies of teaching and development of children of early and preschool age, using project and research technologies, information and communication technologies and interactive forms of learning that will contribute to the creation of a developmental and inclusive educational environment. Accordingly, the components of professional competence have become fundamental in the process of professional training of future teachers. The fundamental principle here has been the dependence of the quality of the process of professional training of educators on the presence in this system of tasks of mastering a system of methods, techniques, and technologies of professional training based on the updated content of theoretical provisions and meeting educational standards.*

**Keywords:** “competence”, “professional competence”, “special competence”, “inclusive competence”, “professional readiness”.

**Постановка проблеми.** Сучасне суспільство переживає період кардинальних змін та зрушень. Науково-технічний прогрес, з одного боку, війни та техногенні катастрофи – з іншого, зумовлюють перебудову усталених підходів до розвитку політики, науки, економіки та освіти зокрема. Упровадження нових освітніх стандартів вимагає реалізації поставлених завдань, що, зі свого боку актуалізує важливість упровадження нових підходів до формування фахової компетентності суб'єктів освітньої діяльності.

Заклад дошкільної освіти – це заклад, у якому відповідно до нормативних документів здійснюється процес надання освітніх послуг, спрямованих на отримання дошкільної освіти, всебічний розвиток дитини, її адаптацію до соціальних умов, формування готовності до подальшого навчання.

Вихователь дітей дошкільного віку – це та людина, яка є не тільки носієм інформації та поведінкових цінностей, але й організатором складного процесу життєдіяльності дитини. Саме особистість вихователя, рівень його фахової компетентності виступає становлення дитини, її формування та розвитку.

Таким чином, процес професійної підготовки майбутнього педагога вимагає створення нових моделей фахової готовності, що передбачає набуття досвіду застосування ефективних методів, засобів та форм організації освітньої діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі оновлення змісту освіти відповідно до державних освітніх стандартів.

**Аналіз актуальних досліджень і публікацій.** Методологічною основою психолого-педагогічних досліджень проблеми формування професійної, фахової компетентності педагога є філософське трактування освітньої діяльності, що розкривається у працях В. Андрущенко, В. Опачко, В. Огнев'юка та ін.; теоретичний та практичний зміст педагогічної майстерності – у дослідженнях І. Зязюна, Н. Ничкало, О. Савченко та ін.; психологічні основи формування педагога та педагогічної взаємодії знайшли відображення у працях Л. Войтко, Л. Велитченко, В. Семиченко та ін.

Дошкільний вік – період формування основи життєвої компетентності людини, особистісної культури дитини, тому вихователь відіграє важливу роль у забезпеченні тих умов, що сприятимуть розвитку малюка. Тому дуже важливо, щоб на цьому віковому етапі з дітьми працювали професійно-компетентні вихователі, які повною мірою усвідомлюють самоцінність періоду дошкільного дитинства [6].

Стосовно фахової підготовки вихователя дітей дошкільного віку досліджуються питання його професійної компетентності у численних дослідженнях А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Загородньої, Л. Зданевич, Н. Лисенко, Л. Пісоцької та ін. Однією з проблем, яка постійно розглядається та вирішується у науковій педагогіці, є й компетентнісний підхід у підготовці педагогів дошкільної освіти (В. Бондар, І. Дичківська, Н. Мурована, Х. Шапаренко та ін.). Питання підготовки фахівців для закладів дошкільної освіти та обґрунтування специфіки цього процесу широко відображено в дослідженнях Л. Артемової, О. Кононко, О. Сухомлинської та ін.

**Мета статті** – проаналізувати уточнити науково-теоретичні підходи щодо трактування поняття професійної компетентності майбутнього педагога. Уточнити поняття фахової компетентності та визначити сучасні підходи до її формування.

**Виклад основного матеріалу.** Переважною більшістю сучасних дослідників визначається поняття професійної компетентності майбутнього педагога дошкільної освіти як сукупність чи інтегративна характеристика, яка охоплює професійну й особистісну сфери життєдіяльності, і становить сукупність цінностей, мотивів, знань, умінь, досвіду, особистісних та психологічних якостей, що забезпечують здатність фахівця ефективно виконувати професійні функції й завдання, сприяють самореалізації та саморозвитку особистості [5]. Таким чином, становлення та розвиток професійної компетентності є умовою ефективної організації різноманітних видів професійної діяльності, що передбачає застосування в освітньому процесі системи практичних дій і знань, умінь та навичок особистої професійної культури та результатів педагогічної праці.

## СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Поняття професійної компетентності у теорії педагогічної освіти розглядається і як сукупність професійно обумовлених вимог до спеціаліста та поєднується з такими термінами, як “кваліфікаційна характеристика”, “професійна готовність”, “професіоналізм”. Кваліфікаційна характеристика педагога – складова професійної компетентності педагога, яка визначає ступінь його професійної підготовленості педагога, рівень знань, навичок і умінь, здатність до саморозвитку та самовдосконалення які у сукупності забезпечують виконання професійної педагогічної діяльності [11].

Аналізуючи визначення фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, дослідники визначають поняття “компетентність” як інтегральне утворення особистості. Компетентність охоплює знання, вміння, навички, досвід та особистісні властивості, які допомагають розв’язувати поставлені проблеми та завдання, що виникають в житті та у професійній сфері [4].

Професійна ж готовність здобувача вищої педагогічної освіти трактується як особистісна якість, яка передовсім виявляється у баченні себе як суб’єкта освітньої діяльності на основі позитивної самооцінки, що є умовою успішної реалізації професійних функцій у майбутньому. Професійна готовність – вирішальна умова швидкої адаптації випускника до умов праці, подальшого його професійного вдосконалення і підвищення кваліфікації [9].

Поділяємо думку А. Чаговець, що поняття фахової компетентності доцільно розглядати у двох напрямках: широкому та вузькому. Щодо вузького сенсу, то вона є готовністю та здатністю фахівця приймати ефективні рішення у професійній діяльності. У широкому – сукупність інтегрованих знань, умінь та досвіду, а також якостей особистості, які уможливають здійснення професійної діяльності у взаємодії з навколишнім [12].

Визначаючи поняття фахової компетентності, розглядаємо і поняття компетентності, яке визначається як підготовленість і реалізована здатність суб’єкта праці до виконання завдань й обов’язків повсякденної діяльності [1]. Обов’язки повсякденної діяльності вихователя дітей дошкільного віку передбачають широкий спектр здоров’язбережувального характеру, що ґрунтується на охороні життя та безпеки учасників освітнього процесу, забезпечення можливістю отримання знань, оволодіння навичками освітньої діяльності, формування основ життєвої компетентності малят.

Професійна компетентність є основою конкурентноспроможності вихователя закладу дошкільної освіти на сучасному ринку праці і вимірюється, на думку Л. Богуш, достатнім рівнем теоретичних знань, умінь та навичок, умілим застосуванням здобутих знань і сформованих умінь та навичок в прак-

тиці роботи з дітьми дошкільного віку. Вихователь, на думку дослідниці, повинен володіти культурою професійно-педагогічної діяльності, яка полягає у здатності передавати ціннісні орієнтації своїм вихованцям [2].

Обґрунтовуючи поняття фахової компетентності майбутнього педагога, ми передовсім акцентуємо увагу на положення професійного стандарту “Вихователь закладу дошкільної освіти”, де, окрім загальних компетентностей (громадянська, соціальна, культурна та ін.), визначено перелік професійних компетентностей. Зокрема, визначаються ті, що забезпечують організацію освітньої діяльності, планування та прогнозування результатів освітнього процесу, добору методів і форм організації роботи, здійснення моніторингу освітньої діяльності для якісного формування ключових компетентностей дошкільників [10]. Саме здатність організовувати освітній процес дає можливість педагогам бути повноцінними учасниками створення безпечного розвивального середовища, де здоров’язбережувальна та проєктувальна компетентності займають визначне місце. І, звичайно, вміння партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу та здатності до навчання упродовж життя стануть тими важелями впливу, що уможливають якісне формування фахової компетентності.

Враховуючи вказані положення, ми здійснили оновлення освітньо-професійної програми підготовки магістра дошкільної освіти, у якій насамперед першу чергу максимально врахували зміст як Базового компонента дошкільної освіти, так професійного стандарту. Для повноцінного формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти розроблено навчально-методичні комплекси дисциплін “Організаційно-управлінська діяльність у дошкільній освіті”, “Оцінка якості управлінської діяльності в системі освіти”, “Організація та керівництво комунікативно-мовленнєвим розвитком дітей раннього та дошкільного віку”, “Методична робота в закладах дошкільної освіти”, “Організація та керівництво логіко-математичним розвитком дітей раннього і дошкільного віку”, “Організація та керівництво природопізнавальною й здоров’язбережувальною діяльністю дітей раннього та дошкільного віку”, “Педагогіка партнерства” та ін.

У процесі визначення компонентів освітньої програми виходили з необхідності забезпечення майбутніх магістрів базовими фаховими знаннями та вміннями. Так, вивчення дисципліни “Організація та керівництво природопізнавальною і здоров’язбережувальною діяльністю дітей раннього та дошкільного віку” дає можливість розкрити теоретичні основи організації та керівництва такої діяльності, забезпечити умови для усвідомленого сприйняття їх майбутніми фахівцями в галузі дошкільної освіти, озброїти майбутніх організаторів дошкільної освіти

знаннями про методи і форми організації природо-пізнавальної та здоров'язбережувальної діяльності дошкільників, виробити у майбутніх фахівців уміння аналізувати організаційні форми роботи у закладах дошкільної освіти, користуватися діагностичними методиками, уміння використовувати набуті знання у практичній професійній діяльності.

У цьому випадку ми виходили з положень про необхідність розробки і теоретичного обґрунтування змісту, форм і методів компетентнісного підходу у вивченні майбутніми фахівцями дошкільної освіти дисциплін природознавчого циклу, який повинен спрямовуватися на забезпечення їх якісної фахової підготовки у природознавчій галузі, розвитку інтелектуального та духовного потенціалу, екологічної культури, особистісних і професійно значущих якостей. А це безумовно, сприятиме високому рівню професійної діяльності, усвідомленню життєвої позиції дитини як учасника педагогічної взаємодії, необхідності врахування її інтересів і потреб у процесі ознайомлення з природою, вихованню позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля, прагненню майбутнього вихователя до реалізації ідей компетентнісного підходу в дошкільній освіті [8].

Значну увагу приділили й необхідності освоєння майбутніми педагогами основ інклюзивної освіти. Адже беручи до уваги гуманістично-інноваційну парадигму розвитку освіти, підготовка майбутнього педагога, який здатний працювати в умовах освітнього середовища з дітьми, які мають особливі освітні потреби, є надзвичайно актуальною.

Як свідчать дослідження М. Пантюка, І. Садові та С. Ілляш, готовність майбутнього педагога до реалізації завдань інклюзивної освіти є складовою загальною готовності до професійно-педагогічної діяльності. У контексті дослідження автори акцентують на тому, що готовність педагога до інклюзивної освіти також має компетентнісне наповнення, тобто містить комплекс особистісних, інтелектуальних і професійних компетентностей. Поняття "готовність педагога до інклюзивної освіти" трактується науковцями як системна характеристика суб'єкта професійно-педагогічної діяльності, що містить інтегровану особистісну потребу в організації та здійсненні інклюзивного освітнього процесу на засадах ціннісно-змістових орієнтацій, спеціальних знань, умінь і навичок, професійних якостей та практичного досвіду [7].

Загальновідомим є факт, що заклади вищої освіти ще не повною мірою забезпечують формування компетентності здобувачів вищої педагогічної освіти, що дає можливість активно взаємодіяти не тільки з дітьми, у яких наявні особливі потреби, але і з батьками в умовах організації освіти.

На нашу думку, для успішного упровадження інклюзивної освіти на тлі інноваційних змін у різ-

них сферах суспільного життя, вища освіта України повинна оптимізувати перехід до нової парадигми освіти – інноваційної, згідно з якою підготовка педагогів до реалізації завдань інклюзивного навчання ґрунтована на компетентнісних засадах. В умовах перебудови сучасної освіти компетентнісний підхід вважають найбільш раціональним, оскільки він акцентує практичну спрямованість професійної освіти, її прагматичний, предметно-професійний аспект [3].

Компетентнісний підхід у такому випадку ґрунтується на тлумаченні спроби узгодити функційне призначення професійної освіти з потребами ринку праці. У разі успішного формування компетентностей, спрямованих на створення інклюзивного середовища для тих здобувачів, які цього потребують, результати досягнень будуть актуальними й поза межами закладу освіти.

Місце інклюзивної компетентності у процесі формування фахової компетентності визначається серед основних положень, позаяк з огляду на універсальність, інклюзивна компетентність може належати до ключових (життєвих) компетентностей та входити до складу професійної компетентності як підвид або спеціальна компетентність. Це зумовлює необхідність оновлення системи підготовки фахівця нового покоління, спроможного працювати в інклюзивному освітньому середовищі, потребує включення інклюзивної компетентності до складу фахової компетентності. Тому в системі компонентів професійної компетентності логічно доповнити перелік підвидів інклюзивною компетентністю, що містить необхідний обсяг знань, умінь, навичок і здатність реалізувати професійні функції в умовах інклюзивного середовища [3].

У процесі вивчення дисциплін "Інклюзія в закладах освіти", "Практикум з організації освітньої діяльності в інклюзивному середовищі ЗДО" майбутні фахівці дошкільної освіти розглядають питання міжнародної політики і законодавчої бази інклюзивної освіти, вивчають понятійно-категорійний апарат та принципи інклюзивної освіти на основі змісту нормативно-правових документів розвитку інклюзивної освіти в Україні. Робота над змістовим модулем "Загальні рекомендації щодо навчання і розвитку осіб з особливими освітніми потребами" дає можливість ознайомитися з індивідуальною програмою розвитку дитини з особливими освітніми потребами, вивчити специфіку психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, створення інклюзивного освітнього середовища, можливість співробітництва з батьками як умову успішного включення дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір.

Таким чином, максимальне врахування вимог освітніх стандартів, вимог суспільства до процесу надання освітніх послуг, розробка нових шляхів

формування фахової компетентності стануть запорукою якісної професійної освіти.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Формування фахової компетентності майбутнього педагога – процес, що постійно змінюється та оновлюється. Досліджуючи проблему формування фахової компетентності сучасного педагога дошкільної освіти, ми прийшли до висновку, що це є сукупність умінь вивчати та реалізовувати в освітній діяльності закладу дошкільної освіти технології навчання і розвитку дітей раннього й дошкільного віку, використовуючи при цьому технології проектно-ї та дослідницької діяльності, інформаційно-комунікаційні технології та інтерактивні форми навчання, що сприятимуть створенню розвивального й інклюзивного освітнього середовища.

Відповідно компоненти фахової компетентності є базовими у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів. Основоположним принципом при цьому виступає залежність якості процесу професійної підготовки педагогів від наявності у цій системі завдань володіння системою методів, прийомів, технологій професійної підготовки, що ґрунтується на основі оновленого змісту теоретичних положень та відповідає стандартам освіти. Подальшого визначення потребує механізм удосконалення фахової компетентності вихователя закладу дошкільної освіти у процесі професійної діяльності шляхом упровадження інновацій в освіті.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія. Київ: Світич, 2006. 304 с.
2. Богуш Л.А. Зарубіжні концепції в контексті дослідження професійної кар'єри майбутніх фахівців. *Науковий вісник. Серія "Педагогіка, психологія, філософія"*. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокорист. Вип. 279. 2018. С. 25–30.
3. Бондар Т.І. Формування інклюзивної компетентності в умовах інноваційної парадигми освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 7 (41). С. 153–162.
4. Гуцан Л.А. Компетентнісний підхід в освіті. Проблеми, поняття, інструментарій. *Зарубіжна література*. 2006. Вип. 27. С. 16–28.
5. Косенчук О. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі фахової підготовки. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2019. Вип. 1. С. 71–77. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps\\_2019\\_1\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2019_1_12).
6. Машкіна Л.А. Педагогічна практика в системі ступеневої підготовки вихователів дітей дошкільного віку. Навчальна програма та методичні рекомендації щодо її реалізації. Хмельницький: Вид-во ХГПІ, 2002. 58 с.
7. Пантюк М., Садова І., Ілляш С. Готовність педагога до роботи в умовах освітньої інклюзії як наукова проблема. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, № 1 (199), 2022. С. 6–11.
8. Пинзенік О.М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі

вивчення дисциплін природознавчого циклу. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія : Педагогіка та психологія. 2016. Вип. 2. С. 96–100. С. 97.

9. Приходько Ю.О. Психологічний словник-довідник: навчальний посібник. Київ: "Каравела", 2012. 328 с.

10. Професійний стандарт "Вихователь закладу дошкільної освіти". URL: <https://document.vobu.ua/doc/7529>.

11. Теплицька А. Науково-теоретичний аспект професійної компетентності: українська наукова школа. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2018. № 10 (165). С. 41–46.

12. Чаговець А. Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Теоретичний аспект. *Обрії*. 2015. Вип. 1. С. 99–102.

#### REFERENCES

1. Belenka, H.V. (2006). *Vykhovatel ditey doshkilnoho viku: stanovlennya fakhivtsya v umovakh navchannya* [Educator of preschool children: becoming a specialist in the conditions of training]. Kyiv, 304 p. [in Ukrainian].
2. Bogush, L.A. (2018). *Zarubizhni kontseptsiyi v konteksti doslidzhennya profesiynoyi kar'yery maybutnikh fakhivtsiv* [Foreign concepts in the context of researching the professional career of future specialists]. *Scientific Bulletin. Series "Pedagogy, psychology, philosophy"*. Kyiv: National University of Bioresources and Bioresources. Vol. 279, pp. 25–30. [in Ukrainian].
3. Bondar, T.I. (2014). *Formuvannya inklyuzyvnoyi kompetentnosti v umovakh innovatsiyanoi paradyhmy osvity* [Formation of inclusive competence in the conditions of the innovative paradigm of education]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. Vol. 7 (41), pp. 153–162. [in Ukrainian].
4. Hutsan, L.A. (2006). *Kompetentnisnyy pidkhid v osviti. Problemy, ponyattya, instrumentariy* [Competency approach in education. Problems, concepts, tools]. *World Literature*. Vol. 27, pp. 16–28. [in Ukrainian].
5. Kosenchuk, O. (2019). *Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity v protsesi fakhovoyi pidhotovky* [Formation of professional competence of future teachers of preschool educational institutions in the process of professional training]. *Psychological and pedagogical problems of the modern school*. Vol. 1, pp. 71–77. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps\\_2019\\_1\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2019_1_12) [in Ukrainian].
6. Mashkina, L.A. (2002). *Pedahohichna praktyka v systemi stupenevoyi pidhotovky vykhovateliv ditey doshkilnoho viku* [Pedagogical practice in the system of graduate training of educators of preschool children]. *The curriculum and methodological recommendations for its implementation*. Khmelnitskyi, 58 p. [in Ukrainian].
7. Pantyuk, M., Sadova, I. & Ilyash, S. (2022). *Hotovnist pedaho do roboty v umovakh osvitmoyi inklyuziyi yak naukova problema* [Teacher readiness to work in the conditions of educational inclusion as a scientific problem]. *Youth and market*. Monthly scientific and pedagogical magazine. Drohobych, Vol. 1 (199), pp. 6–11. [in Ukrainian].
8. Pynzenyk, O.M. (2016). *Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv doshkilnoyi osvity u protsesi vyvchennya dystsyplin prirodnavchoho tsykladu* [Formation of professional competence of future specialists in preschool education in the process of studying the disciplines of the natural science cycle]. *Scientific Bulletin of Mukachevo*

## ІКТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

*State University. Series: Pedagogy and psychology. Vol. 2, p. 97. [in Ukrainian].*

9. Prikhodko, Yu.O. (2012). *Psyhlohohichnyy slovnyk-dovidnyk: navchalnyy posibnyk [Psychological dictionary-handbook: study guide]. Kyiv, 328 p. [in Ukrainian].*

10. *Profesiynny standart "Vykhovatel zakladu doshkilnoyi osvity" [Professional standard "Preschool teacher"]. Available at: <https://document.vobu.ua/doc/7529> [in Ukrainian].*

11. Teplytska, A. (2018). *Naukovo-teoretychnyy aspekt profesiynoyi kompetentnosti: ukrayinska naukova shkola*

*[Scientific and theoretical aspect of professional competence: Ukrainian scientific school]. Youth and market. Monthly scientific and pedagogical magazine. Drohobych, Vol. 10 (165), pp. 41–46. [in Ukrainian].*

12. Chagovets, A. (2015). *Suchasna profesiyna pidhotovka maybutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv. Teoretychnyy aspekt [Modern professional training of future teachers of preschool educational institutions. Theoretical aspect]. Obriyi. Vol. 1, pp. 99–102. [in Ukrainian].*

Стаття надійшла до редакції 27.12.2022

УДК 378.4.017:005.336.2]:[004.9:316.77](045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.272479>

**Галина Ткачук**, доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій  
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

**Марія Медведєва**, кандидат педагогічних наук, доцент,  
завідувач кафедрою інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій  
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

## ІКТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті досліджено проблему формування інформаційно-цифрової компетентності студентів педагогічних університетів, зокрема, майбутніх учителів математики, засобами ІКТ. Інформаційно-цифрова компетентність є важливим структурним компонентом професійної компетентності майбутнього фахівця, яка проявляється у прагненні і готовності до ефективного застосування сучасних технічних засобів та ІКТ для розв'язання завдань як у професійній діяльності, так і повсякденному житті. У роботі інформаційно-цифрова компетентність розкривається на трьох рівнях: мотиваційно-ціннісним, організаційно-містовим, операційно-діяльнісним, реалізація яких є однаково важливою і необхідною для якісної підготовки фахівця. Визначено, що у розпорядженні учителя існує численний набір таких засобів ІКТ, які можна поділити на декілька категорій: системи управління навчанням, онлайн-сервіси, змаро-орієнтовані засоби та навчально-методичне забезпечення. Як приклад, наведено використання онлайн-платформи *Mosaic Education*, яка є педагогічним інструментом, що дає змогу зробити освітній процес цікавим, динамічним та візуалізованим. Використання платформи у процесі підготовки майбутніх учителів математики дасть змогу не тільки формувати їх інформаційно-цифрову компетентність, але й розширити їх знання про засоби, які можна використовувати на уроках математики, дасть можливість удосконалити власні знання з математики.

**Ключові слова:** ІКТ; інформаційно-цифрова компетентність; студенти педагогічних університетів; *Mosaic Education*, вчитель математики.

**Рис. 4. Літ. 15.**

**Halyna Tkachuk**, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor of the Informatics and Information and Communication Technology Department  
Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

**Mariia Medvedieva**, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Informatics, Information and Communication Technology Department  
Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

## ICT AS A TOOL FOR FORMING THE INFORMATION AND DIGITAL STUDENTS' COMPETENCE IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

In the article, the authors investigated the problem of forming the information and digital competence of students in pedagogical universities, in particular, future teachers of mathematics, by ICT tools. Information and digital competence is an important structural component of the professional competence of the future specialist, which is manifested in the desire and readiness to effectively use modern technical tools and ICT to solve tasks both in professional activities and in everyday life. This includes skills and abilities: use of information technologies and digital tools to solve professional tasks; looking for and critical evaluation of information resources; understanding the principles of security and cooperation on the Internet; use of open Internet resources to increase the efficiency of the educational process; forming in students the ability to effectively use digital technologies and services in educational and life situations to solve various problems and tasks; use information